

24 Oktober, weer op de camion en ze worden in 'n huis vlaktegenover de aanlegplaats van de Oewele opgesloten. Toch vernemen zij dat Stan bevrijd werd door Belgische parés, en daarna Paulis, en ook Aketi, Buta, Titule...

Pater Overste heeft 'n aanzienlijke som aan de commandant moeten geven voor de uitbetaling van de simba's en de missionarissen zijn weer naar huis mogen gaan. Vele simba's vluchten : de streek is omzeggens leeg, maar de bevrijders komen niet...

En zo gaat het leven verder : hopen tegen alle hoop in, tot ze 19 december gedeporteerd worden naar Buta. 't Gaat zo vlug dat ze de tijd niet hebben het nodige mede te nemen.

In Buta vindt Rob nog spullen terug van Pol. Allemaal zijn ze blij te horen hoe de Witheren en de drie Kruisheren werden bevrijd op 25 november en naderhand de confraters en de Zusters van Ango.

De eerste dagen van hun verblijf in Buta worden ze veel lastig gevallen en betrouwen dat ze niet in Bondo mochten blijven. Maar geleidelijk wordt dat beter. Ze gaan zelfs zwemmen in de Roebi, die vlak achter de missie stroomt. Ze kappen bomen om voor stookhout in de keuken. Rob helpt de wekelijks was doen en poetst in huis en in de kerk. En verder dan maar kappen en luisteren naar de papegaai.

In april, mag Broeder Marcel met twee Zusters op verlof voor twee maanden. De paters die meegingen tot Bangassou, brengen 'n hoop voorraad mee, zodat ze weer

Bomen kappen te Buta ; uiterst rechts Pater Robert.

voort kunnen. Nog twee paters en 'n zuster gaan op ziekteverlof in België.

Onder de simba's is er veel ruzie en misverstand. 't Drinken en 't hennep roken neemt nog toe. En de angst wordt groter, ook bij de bevolking. Dagelijks worden er mensen gedood. De onderlinge wedijver tussen de hogere officieren heeft hen er toe gebracht zelfstandig los van de andere te handelen. Ze hebben zich dat gedeelte van het land waarvoor ze benoemd werden, toegeëigend en dulden geen inmenging van buiten uit. 't Prestige van de officieren wordt ook afgemeten naar 't aantal blanke gijzelaars die ze onder hun macht hebben. Ze zien overal aanslagen tegen hun leven. Verdacht worden is genoeg om de kogel te krijgen.

Ondertussen is 't half mei geworden. De radio vertelt dat 't nationaal leger steeds dichterbij Buta komt. De hoop wakkert op, maar ook groeit de angst voor 't beslissend ogenblik.

Op 28 mei, schrijft Broeder Lambert in zijn dagboek : "De Zusters en ook wij beginnen vandaag een noveen van H. Missen en rozenkransen ter ere van de H. Geest, dat die ons kracht en genade zal geven om alles wat we moeten doormaken, met liefde te aanvaarden".

Sedert geruime tijd echter weten de inlandse Zusters dat de blanke mannen zullen gedood worden, zodra het nationaal leger op 50 km. van Buta zal zijn, maar ze durven natuurlijk niets zeggen.

Zaterdag, 29 mei : 'n rustige, stille voor- en namiddag. Wel heeft men opgemerkt dat, tegen de gewoonte in, 'n paar officieren en enige simba's de missie en het huis van de Zusters surveilleren.

Rond 6 uur, zijn de simba's plots op de missie en overrompelen de paters. Dezen moeten naar buiten en zich op 't pleintje vóór het huis neerzetten in rijen van drie. Ook worden de Zusters gehaald en de twee dames en de twee kleine meisjes die daar logeren.

Na veel lawaai, scheldwoorden en bedreigingen, klinkt opeens 't bevel recht te staan en op te stappen naar de staatsgevangenis. 'n Joelende menigte omringt hen, gewapend met messen en lansen. Er zijn ook kinderen bij.

Allen te zamen worden ze opgesloten in 'n hok van 5 op 7 meters. 'n Medelijdende simba geeft een slok water te drinken. 'n Nieuwe bende simba's dringt de gevangenis binnen al scheldend en hun officier beschuldigt de paters 'n «phonie» te bezitten om de Amerikanen te waarschuwen.

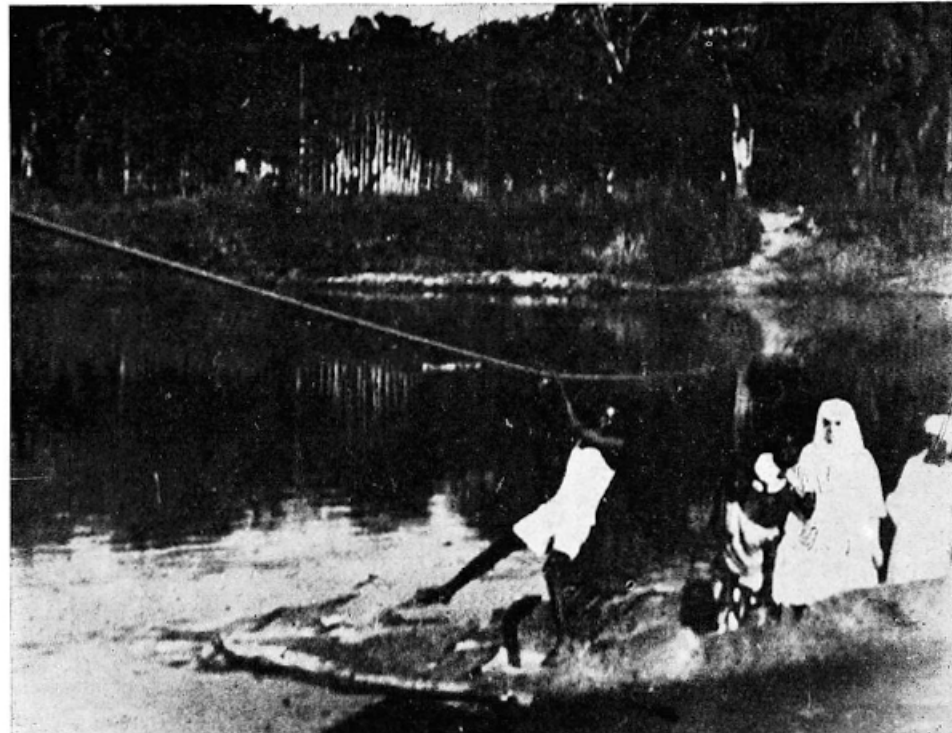
Zondag, 30 mei, rond 10 uur, worden de Zusters in 'n afzonderlijk lokaal opgesloten. Allen moeten schoenen en kousen uit trekken.

Rond 4 uur wordt er eten gebracht door de Zwarte Zusters. Ze mogen echter niets geven aan de Paters : 'n zeker teken dat ze ter dood veroordeeld zijn.

De simba's komen aan de Zusters de touwen tonen en de lansen en messen, en trekken naar de gevangenis van de paters onder woest krijgsgeschreeuw. Er wordt 'n hele tijd geslagen en gestampt. Dan opeens 't bevel : "Allen naar de rivier, we gaan mensen doden".

En daar vertrekt de armzalige troep van 31 missionarissen. Ze gaan hun laatste kruisweg, gebonden, geslagen, gehoond en uitgescholden, maar kalm en gelaten en biddend.

Aan de Roebi wordt halt gehouden en de paters moeten zich in 'n lange rij opstellen.....

De oever van de Rubi-rivier waar de massa-moord voltrokken werd.

Rob, heb je toen moeten terug denken aan die eerste keer dat uw bloed door onze onvoorzichtigheid heeft gevloeid op 't wiel van de kruiwagen, die in onze verbeelding 'n praalwagen was in onze stoet.

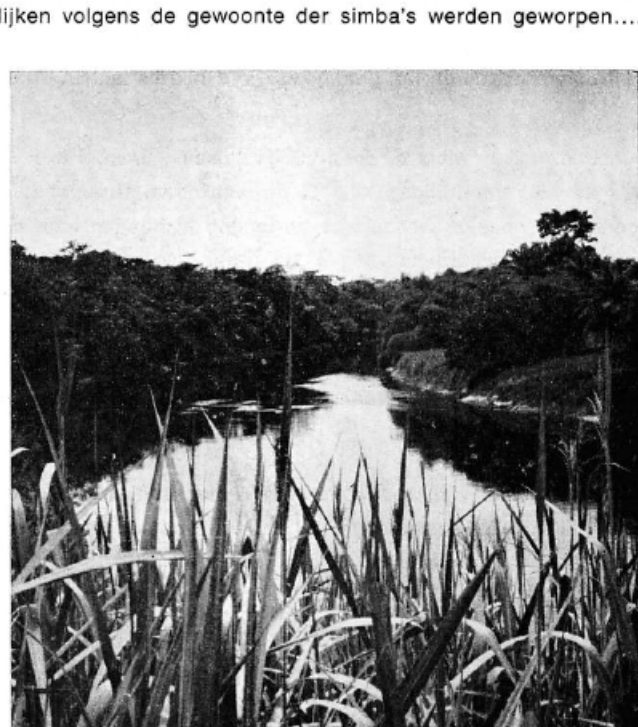
Heb je toen nog eens teruggedacht aan onze broers en hun schone familie ? Ben je blij geweest omdat Pol en de andere confraters uit deze simba-hel zijn kunnen ontsnappen ?

Heb je nog aan Vader gedacht, die sterke, stoere man, en aan Moeder met haar bezorgde liefdevolle goedheid ?

Och, Rob, ik denk dat je eenvoudig weg, zoals uw hele leven eenvoudig is geweest, aan O. L. Heer hebt gezegd : "Zie, ik ben klaar !".

Toen kwam de lang voorspelde genadeslag...

De zon ging rood ten onder. Rood was ook het water van de Roebi, waarin hun lijken volgens de gewoonte der simba's werden geworpen.....

Zicht op de Rubi te Buta

Het nieuws over die massa-moord te Buta drong tot ons door op woensdag en donderdag 2-3 juni 1965 en bracht grote verslagenheid. Verschillende dagen hadden wij vol spanning de bevrijdingsoperaties van het Kongolees Nationaal Leger op de voet gevolgd. Maar dit leger onder leiding van blanke huurlingen, kwam 2 dagen te laat in Buta om de gijzelaars tijdig te bevrijden. Buta was een doodse stad. Slechts één lijk van een Broeder van St. Gabriël was niet in de rivier gevonden en kon moeilijk geïdentificeerd worden. Van de andere slachtoffers was geen spoor te vinden ; de wateren van de Rubi waren hun graf. Een maand later werden de blanke Zusters in een bos teruggevonden ; de rebellen hadden hen gespaard voor de ziekendienst en zo konden we iets vernemen over de laatste uren van de vermoorde Paters en Broeders.

In Paal en in tientallen andere parochies liepen de kerken vol om voor en tot de bloedgetuigen van Buta te bidden.

Ons resten enige foto's uit betere dagen en het getuigenis van Robert's laatste brief: Buta z. d.

We hebben 't hier goed en toch ben ik dat "niets te doen hebben" beu ; daarom heb ik maar wat gezocht. 's Maandags de hele zaterdag help ik de was doen. Broeder Leo wast met de machine, met 2 confraters spoelen we de was en leggen of hangen hem op de balk. Op de helft van de week en 's zaterdags veeg ik de refter ; 's anderendaags werk ik wat in de kerk. Zodoende hebben we wat beweging en maken ons ook nuttig.

EEN ZUSTER-MEDEGEVANGENE VERTELT VAN ROBERT :

In Buta zocht men eens naar de sleutel van het tabernakel van de kerk. Vraag maar aan Pater Robert, zei iemand, die weet hem zeker liggen -

Als de oorlog gedaan is, zei de oude koster van Buta eens, moet Pater Robert maar hier blijven ; die maakt alles goed en stil in orde, ongevraagd. Ja, zei een andere, waar Pater Robert is, zal geen stoel scheef staan.